

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Søndag før pinse – 20. mai 2012

Prekentekest: Joh 3,16-21

Lesetekst I: Sak 14,6-9 alternativt Apg 26,1-3.20-29

Lesetekst II: Åp 21,22-27

Guds vilje er at vi skal bli frelst

Det er en klar sammenheng mellom Sak 14,6-9 og Åp 21,22-27. Hos Sakarja vil det levende vannet gi assosiasjoner til Ånden, og til de siste kapitlene i Åpenbaringsboken. Lyset er også et tema som vi kjenner igjen i prekentekestens første vers. Jeg synes likevel at vers 6, slik vi har det i vår oversettelse, forstyrrer bildet. Det er mulig å velge Paulus forsvarstale i Apg 26,1-3.20-29 i stedet for Sakarja. I Åp 21 er lyset igjen et tema, nå særlig knyttet til Lammet. Lammet er jo også en side ved bildet av Jesus som lar seg tolke i lys av prekentekestens første vers. Hedningenes innlemmelse i det evige frelsesriket er beskrevet i fine bilder. Det «urene» gis en etisk betydning i det siste verset.

Overgang fra fastetiden

Denne søndagen begynner evangelielelesningen der hvor den sluttet 4. søndag i fastetiden. Hvis man ønsker en vektlegging av Skriftens enhet, og særlig hvis Apg velges som lesetekst, vil det nok være fruktbart å se tilbake på tekstgjennomgangen for den søndagen.

Fariseeren Nikodemus er den som setter samtalen i gang i Joh 3. Men det er nesten som om han glir litt ut av bildet i løpet av kapitlet, og Jesus henvender seg mer og mer direkte til oss. Overgangen fra å tale om Menneskesønnen til å tale om Guds Sønn, mener jeg er et vink om dette. Vanligvis vil «Guds sønn» være å forstå som en Messias-tittel, jfr 2 Sam 7,14. Men når Johannes smalner inn betydningen ved å tale om den enbårne Sønn i 1,14 og 3,16, så sikter han til Sønnen som var hos Gud i begynnelsen.

Guds grunnleggende vilje

Vers 17 understreker at Guds grunnleggende vilje med sitt forhold til verden, hans strategi med frelseshistorien, er at vi skal bli frelst. Formuleringen begrunner vel også en skjelning mellom ulike faser i Sønnens gjerning. Messias kom for å gjøre noe avgjørende viktig da han ble født til jord. Men han kom ikke for å gjøre alt som er profetert om ham i denne omgang. Nå kom han for at verden skulle bli frelst, men han skal en gang holde dom (Joh 5,27), og er den som har livets bok (Åp 21,27).

Vers 18 understreker at vi er frelst ved tro, jfr. Joh 1,12. Dommen er noe framtidig, men samtidig noe som skjer idet vi tar stilling til budskapet, jfr. Joh 5,27. Positivt vil vi ha del i livet alt nå ved å kjenne Faderen og Sønnen (Joh 17,3). Negativt vil vi, som i vår pretekst, ved å avvise Guds Sønn, stille oss inn under dommens ord allerede nå. Dette korresponderer med at det gir mening å «tro seg frelst» når man hører evangeliet. Det er også naturlig å høre skriftemålets tilsagn om syndenes forlatelse som et reelt og samtidig frikjenningsord.

Spenning mellom lys og mørke

Vers 19-21 bruker spenningen lys-mørke. Allerede starten av Johannesevangeliet definerer Jesus som det sanne lyset, og vi ser at lyset ikke ble tatt imot av alle (Joh 1,9ff; 8,12). I forbindelse med helbredelsen av den blinde i kapittel 9 ser vi også hvordan reaksjonen på Jesus er avgjørende: «Til dom er jeg kommet til denne verden, så de som ikke ser, skal bli seende, og de som ser, skal bli blinde». Lyset er et kall til etterfølgelse, og alternativet er å bli overfalt av mørket (Joh 12,35). Det er interessant at dette siste kommer i forlengelsen av 12,34, hvor det er tale om at Menneskesønnen løftes opp, jfr. Joh 3,15-16.

Disse siste versene i preteksten har også med det etiske aspektet som er så sterkt i Johannes-litteraturen. Den som gjør det onde, kjenner fellesskap med det ondes kilde, med mørket. I Joh 8,44 sier Jesus det på en provoserende klar måte: «Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre det deres far ønsker.» Motsatt vil den som er preget av møtet med lyset, kjenne tiltrekning og tilknytning til lyset. Livet vil få et annet innhold, og det sies at «gjerningene er gjort i Gud».

Jeg synes det er vanskelig å identifisere meg helt med denne tiltrekningen til lyset som finnes hos de som tilhører sannheten. Spenningen mellom lys og mørke finnes inne i meg selv, slik at jeg ikke kan observere meg selv som det ene eller det andre. Tvetydigheten er mer typisk for meg enn klarheten. I spenningen mellom begrepene trer troens virkelighet fram på en måte som det er vanskelig å kjenne seg igjen i. Særlig i 1Joh brev er det noe absolutt over den effekten som troen har på livet, 1Joh 3,4-10. Men i 1Joh 3,20 er det en antydning om at vi ikke nødvendigvis ser våre liv så krystallklart: «For selv om hjertet fordømmer oss, er Gud større enn vårt hjerte og vet alt.»

Verden – rett forstått

Det er mulig at måten «verden» er brukt på i Joh 3,16 kan være med å formidle mellom de store spenningene. Her er et begrep som vanligvis representerer det som er behersket av det ondes urkilde. Men i akkurat denne sammenhengen er «verden» ikke bare den falne verden. Det er også den skapte verden og den elskede verden. Verden hadde behov for frelse, renselse, men var samtidig uendelig verdifull. Forstått på denne måten blir «verden» en størrelse å identifisere seg med; noe som er enklere å passe inn i enn kategoriene lys-mørke.

Vår pretekst vokser ut av den jødiske tankeverden, med ørkenhistorien som forbilde. Med innføringen av «verden» og «Guds Sønn, den enbårne» blir adressen mer universell. Men det universelle favner også det spesielle. Slik Jesus var en utfordring for jødene, er han en utfordring for oss alle. Evangeliet holder fast på sammenhengen mellom identitet og levd liv. Lyset gjør lysets gjerninger, mørket gjør mørkets gjerninger.

Lys-mørke kategoriene gjør det mulig å bruke bilder fra dagliglivet. Du ser ikke støvet i vintermørket, men med vårsola kommer trangen til å rengjøre huset. Alternativet er å trekke ned persiennene og håpe at det ikke kommer uvær som flerrer dem sund. Under steinen er det godt å leve. Når steinen blir løfta vekk, er det mange kryp som rømmer for lyset. Det å tro seg usett kan framelske en annen form for oppførsel enn den man viser sammen med andre. Tro hva som er å finne på forskjellige opptak fra overvåkningskamera som folk ikke er oppmerksomme på?

Geir Husveg

Sokneprest i Bjerkevik. Leder av kretsstyret for Israelsmisjonen i Midt-Hålogaland

ghusveg@online.no